

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Lå 2022-2023

INLEDNING

Huvudmannen ska se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det betyder att verksamheten ska genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt årligen upprätta en plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Skolans uppdrag är att förmedla kunskaper och värden. Skolans värdegrund ska genomsyra all verksamhet och skolan personal ska förmedla och gestalta denna värdegrund. Alla elever ska känna sig trygga och respekterade som de är. Alla ska bli utmanade och få det stöd de behöver för att utveckla sin fulla potential.

Grunden för Backeboskolans arbete är ett brett värdegrundsarbete, systematiskt kvalitetsarbete och kollegialt lärande, baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Arbetet som främjar trygghet och trivsel främjar också elevernas kunskapsutveckling och vice versa.

MÅL OCH VISION

Vi utbildar världsmedborgare med öppna sinnen, skarpa hjärnor och stora hjärtan. Backeboskolan ska vara en plats där alla växer som människor. Med glädje, lust och flit ska alla ges möjlighet att utforska omvärlden och känna sig trygga i mötet med det nya och okända.

DET DEMOKRATISKA UPPDRAGET

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Det demokratiska uppdraget kan beskrivas med hjälp av orden *om*, *genom* och *för*. Barn och elever ska lära *om* demokrati och mänskliga rättigheter. De ska lära sig *genom* att grundläggande demokratiska värderingar och respekten för mänskliga rättigheter genomsyrar skolan. De ska också utveckla förmågor *för* att som samhällsmedborgare kunna verka aktivt i demokratin.

Grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter:

- Ⓢ Människolivets okränkbarhet,
- Ⓢ Individens frihet och integritet
- Ⓢ Alla människors lika värde
- Ⓢ Jämställdhet
- Ⓢ Solidaritet mellan människor

Förklaring till viktiga begrepp

Kränkande behandling

⇒ Enligt 1 kap skollagen och läroplaner

Begreppet kränkande behandling används brett och omfattar då alla typer av kränkningar inklusive diskriminering enligt diskrimineringslagen och även diskriminering med koppling till andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

⇒ Enligt diskrimineringslagen

Diskriminering innebär enligt diskrimineringslagen att någon missgynnas eller kränks på ett sätt som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna:

1. Kön
2. Könsoverskridande identitet eller uttryck
3. Etnisk tillhörighet
4. Religion eller annan trosuppfattning
5. Funktionsnedsättning
6. Sexuell läggning
7. Ålder

⇒ Enligt 6 kap skollagen

Ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet.

⇒ Regeringsformen 1 kap 2§

Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Likabehandling

Med begreppet likabehandling menas att alla barn och elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon diskrimineringsgrund eller andra förhållanden som rör en elevs förutsättningar. Det innebär dock inte att alla ska behandlas lika. Exempelvis behöver en del elever extra stöd för att få lika möjligheter till lärande som andra.

FRÄMJA, FÖREBYGGA, UPPTÄCKA OCH ÅTGÄRDA

Backeboskolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling utgår från begreppen främja, förebygga, upptäcka och åtgärda.

Det främjande arbetet

Syftet med det främjande arbetet är att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla elever och all skolpersonal. Det främjande arbetet utgör grunden för hela värdegrundsarbetet och för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Det pågår alltid och utan att något särskilt har hänt. Arbetet bedrivs långsiktigt, gäller alla och sker kontinuerligt både på och utanför lektionstid.

På Backeboskolan består det främjande arbetet bland annat av att:

- ☉ Skapa goda och tillitsfulla relationer mellan elever och mellan elever och personal.
- ☉ Tillgodose en trygg arbetsmiljö med god studiero
- ☉ Bedriva undervisning som ger maximal möjlighet att lära och utvecklas
- ☉ Bedriva aktivt värdegrundsarbete med inriktning på till exempel likabehandling och normmedvetenhet
- ☉ Tillse att eleverna har delaktighet och inflytande
- ☉ Lärares positiva förväntningar på grupper och individer
- ☉ Elever och personal bearbetar ordningsregler

Värdegrundsarbetet – en del i skolans hela verksamhet

Skolans verksamhet ska vila på demokratisk grund och arbeta för jämställdhet, solidaritet och förståelse för värdet av kulturell mångfald. Dessa värderingar behöver ständigt uppmärksammas och konkretiseras. Arbetslagen utvärderar varje år på vilket sätt vi arbetar för att:

- ☉ medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen,
- ☉ i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor,
- ☉ i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet,
- ☉ aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper,
- ☉ visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt, och
- ☉ i arbetet med normer och värden uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.

Det förebyggande arbetet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker. I det förebyggande arbetet ligger fokus på att identifiera och avvärja risker för diskriminering och kränkande behandling. De förebyggande insatserna bygger på kunskaper om elevernas relationsarbete och om hur kränkningar uppstår. Ett framgångsrikt förebyggande arbete har nära kopplingar till det främjande arbetet. Genom ett aktivt främjande arbete för alla elevers lika värde så skapas också en grund för ett framgångsrikt förebyggande arbete.

På Backeboskolan består det förebyggande arbetet av:

- ☉ Regelbundna kartläggningar av elevers upplevelse av utsatthet för att identifiera och avvärja av eventuella risker för diskriminering och kränkande behandling.
- ☉ Identifiera verksamhetens styrkor och svagheter i det förebyggande arbetet, en del i det systematiska kvalitetsarbetet samt analysera arbete och utfall.
- ☉ All personals kunskap om kränkningar som fenomen
- ☉ Riskanalyser vid vissa förekommande insatser

- 📍 Analyser av skolans rutiner, arbetssätt och regler
- 📍 Undersöka personalgruppens samarbete, normer, jargong och kompetens

Kartläggningsmetoder på Backeboskolan

- 📍 Samtal och diskussioner i det var dagliga arbetet
- 📍 Diskussioner på klassråd och elevråd
- 📍 Planerade samtal med elever,
- 📍 Fokusgrupper med elever
- 📍 Trygghetsvandringar
- 📍 Observationer
- 📍 Incidentrapporter
- 📍 Frånvarorapporter
- 📍 Enkäter för elever, personal och vårdnadshavare
- 📍 Frågor vid utvecklingssamtal
- 📍 Samtal med vårdnadshavare
- 📍 Genomgång av rutiner, regler och arbetssätt

Kartläggningarna ger underlag för analys och beslut om vilka insatser som bör göras.

Det upptäckande arbetet

Ett framgångsrikt upptäckande arbete är nära kopplat till det främjande arbetet med att skapa tillitsfulla relationer mellan skolans personal och skolans elever. Känner sig eleverna trygga och säkra på att bemötas med respekt, så vågar de berätta om sin skolsituation. Trots goda relationer kan en elev som är utsatt för diskriminering och kränkande behandling inte använda de möjligheter som finns för att berätta för vuxna om sin utsatthet. Med anledning av detta är det viktigt att personalen jobbar aktivt för att upptäcka diskriminering och kränkande behandling. Vi belyser här två viktiga orsaker till att det kan vara svårt att få kännedom om kränkningar.

Underrapportering

I skolans kartläggningar ska vi kunna anta att vi inte får fullständig information om alla sammanhang där det finns riska att kränkningar sker. Detta för att den som utsätts för diskriminering eller kränkande behandling känner sig skamfylld, inte vill beskriva sig som offer och därför undanhåller det den utsätts för. Man kan också ofta se att elever som utsätts för mobbing har lägre tillit till lärare än de som inte är utsatta.

Normalisering

En annan orsak till att kränkningar är svåra att upptäcka är att vissa beteenden blir en del av skolans vardag. En vanligt förekommande beteende/skolkultur är där elever använder verbala kränkningar som ett sätt att skapa status och popularitet. I en sådan miljö blir kränkningar svårare att upptäcka för de elever som är en del av detta beteende. Vad som anses vara en verbal kränkning och vad som bara betraktas som "skoj" växer fram i en process bland eleverna där de testar och sätter gränser gentemot varandra. Det kan bli en normaliseringsprocess där tilltal som "bög" och "hora" blir ett sätt att tilltala varandra som

betraktas som normalt. Verbala kränkningar i skolan kan vara ett sätt att fastställa normer i gruppen när det gäller vad som är maskulint och feminint, och att strukturera heterosexuella relationer.

Den lektionsfria tiden

Att öka vuxennärvaron under lektionsfri tid är den insats som alla elever oavsett ålder och skola, angav som den mest effektiva både för att förebygga och upptäcka mobbning. Detta kan man läsa om i Skolverkets utvärdering av metoder mot mobbing.

Att åtgärda fall av diskriminering och kränkande behandling

Syftet med det åtgärdande arbetet är att snabbt kunna åtgärda fall av diskriminering och kränkande behandling och säkerhetsställa att det inte händer igen. Centralt för det arbetet är:

- ☉ Tydlig ansvarsfördelning
- ☉ Rutiner för skyldighet att rapportera, utreda, dokumentera och vidta åtgärder
- ☉ Rutiner för hantering och bemötande av den som utsatts

ANSVARSFÖRDELNING

Huvudmannen är ytterst ansvarig och får kännedom om kränkningen genom rapportering av rektor.

Rektor ansvarar för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling på enheten samt att alla inblandade arbetar enligt skolans plan.

All personal ansvarar för att vara insatta i och arbeta enligt skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling

Trygghetsteamet har ansvar att leda arbetet vid misstänkt eller anmäld diskriminering eller kränkande behandling. De är även navet i det kontinuerliga värdegrundsarbetet.

Elevhälsoteamet har genom sitt elevhälsoarbete ansvar för att medverka mot diskriminering och kränkande behandling.

Personal kring den utsatta har ansvar att medverka till att diskriminering och kränkande behandling upphör.

RAPPORTERA

Av lagstiftningen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering eller kränkande behandling i samband med varsamheten är skyldig att anmäla alla misstänkta kränkningar till rektor som i sin tur anmäler vidare till skolans huvudman. Rektor sammankallar elevhälsoteam och trygghetsteam och påbörjar skyndsamt utredningen.

UTREDA

Syftet med att utreda är att få tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om eleven har blivit utsatt för kränkningar och vilka åtgärder som skolan i så fall måste vidta för att få dessa att upphöra.

En viktig utgångspunkt vid en utredning av en misstänkt kränkning är upplevelsen hos den som misstänks vara utsatt. Samtidigt är det ibland svårt att utreda vad som egentligen har hänt. De inblandade kan ha olika uppfattningar och ord kan stå mot ord och det kan förekomma fabricerade anklagelser eller hot mot den som berättar.

Därför måste utredningen göras med omsorg så att den blir en stabil grund för beslut om insatser. Utredningen behöver ge en allsidig belysning av situationen för de inblandade eleverna. Det räcker inte med att konstatera att ord står mot ord. Skolan måste bilda sig en egen uppfattning om vad som hänt för att kunna beslut om att vidta, eller avstå från att vidta åtgärder. I utredningen samlar man information och bildar sig en uppfattning genom:

- ☉ Samtal med den upplever sig utsatt
- ☉ Samtal med de som varit delaktiga i utförandet av kränkningen (vid samma tidpunkt som samtal med den som utsatts)
- ☉ Samtal med de berörda vårdnadshavarna
- ☉ Observationer
- ☉ Insamling av skrivna meddelanden
- ☉ Insamling av publiceringar i sociala medier eller dylikt
- ☉ Incidentrapporter eller annan kartläggning

Samtalen med de berörda eleverna ska hållas individuellt. Det är alltid två vuxna som genomför samtalen tillsammans. En håller i samtalet och en dokumenterar. Samtalen ska fokusera på konkreta händelser och de känslor som är kopplade till dessa. De som håller samtalen med eleverna behöver sakligt och tydligt redogöra för hur skolan ser på kränkningarna, att skolan har nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling. Samtidigt är det viktigt att samtalen sker med respekt för eleverna och inte har en form och ett innehåll som är kränkande.

När det handlar om sexuella trakasserier är det viktigt att vara medveten om att det kan krävas särskild utredningsmetodik och att särskilda sekretessregler gäller.

Exempel på frågeställningar under samtal:

- ☉ Vad har hänt? Beskriv konkreta händelser.
- ☉ Vem/vilka är inblandade?

- ☉ Hur har de inblandade agerat?
- ☉ Hur upplever de inblandade att representanter från skolan har agerat?

DOKUMENTERA

Utredningen och de åtgärder som skolan beslutar att vidta för att kränkningarna ska upphöra och inte hända igen behöver dokumenteras. Samtliga inblandade dokumenterar i samma dokument med tydlig uppställning så att alla kan följa arbetet och dokumentera sin del. Om utredningen leder till att skolan vidtar åtgärder som riktar sig till en enskild elev räknas det som myndighetsutövning. Då har eleven och vårdnadshavaren rätt att få ta del av information i ärendet, till exempel dokumentation om uppgifter och beslut och motivering av beslut.

Dokumentationen är också värdefull som underlag för att identifiera eventuella mönster i de fall som uppkommer på skolan.

Alla som är delaktiga och ansvarar för utredning och dokumentation behöver ha kunskaper om sekretessregler och GDPR.

VIDTA ÅTGÄRDER

De åtgärder som vidtas ska inkludera alla inblandade, dvs både den som utsatts och de som utfört kränkningen.

Att ha varit utsatt kan leda till sargat självförtroende och leda till en känsla av maktlöshet. Den som utsatts behöver stöd av en vuxen att utarbeta verktyg för hur hen själv kan påverka sin situation. Detta för att ge den som utsatts en känsla av makt över den egna situationen. Att vara helt beroende av att andra ska komma med lösningar och ”fixa situationen” leder inte till att det egna självförtroendet ökar. Stödet kan innebära att tillsammans med eleven ringa in vilka kamratrelationer som kan vidareutvecklas och hur det kan gå till. Det kan också vara att öppna för samtal mellan den utsatta eleven och de lärare som hen möter i undervisningen för att diskutera vilka kritiska situationer som uppstår och göra upp planer för hur lärarna kan göra för att dessa situationer inte ska uppkomma. Lärarna har många möjligheter att underlätta elevens skolvardag och skapa situationer där alla blir en del av den sociala gemenskapen. Vardagliga exempel som underlättar:

Läraren förbereder uppgifter för eleven så eleven får visa att hen lyckas

- ☉ Bestämda placeringar i matsal och klassrum
- ☉ Tät återkoppling mellan elev och lärare
- ☉ Tydliggöra processen för eleven så att eleven känner sig trygg i hela förloppet

Den som har utsatt någon för kränkande behandling behöver få hjälpa att få syn på sin del i det som hänt. Det kan finnas elever som är omedvetna om konsekvenserna av sina handlingar och de behöver då få hjälp med detta. Undersökningar visar att många elever som är drivande i att fysisk och psykisk ge sig på andra elever är medvetna om vad de gör och att det är fel. En vanlig föreställning är att de som utsätter andra för mobbing är ensamma individer med låg självkänsla men den bilden är ofta missvisande. I många fall behövs bara att de inblandades agerande uppmärksammas, att de får en allvarlig tillsägelse om det oacceptabla i handlingarna och att skolans personal följer upp det inträffade under en längre tid.

För att långsiktigt säkerhetsställa att kränkningarna inte händer igen har det åtgärdande arbetet tydliga kopplingar till både det främjande och det förebyggande arbetet.

I skollagen 5 kap §§6-23 beskrivs en åtgärdstrappa för att komma tillrätta med disciplinära problem i skolan. Vid svårlösta fall kan rektor besluta om tillfällig omplacering. I mycket svårlösta fall kan det till och med bli frågan om att förflytta den eller de som är mest drivande i kränkningarna.

RUTINER FÖR HANTERING OCH BEMÖTANDE VID SAMTAL

De som utses att hålla samtalen bör i största möjliga mån ha eller kunna bygga upp ett förtroendekapital gentemot de elever de ska samtala med. Nedan följer några råd till den som leder samtal:

- ☉ Var tydlig med att alla former av kränkningar är oacceptabla
- ☉ Lyssna och visa empati
- ☉ Led samtalet så att beskrivningarna av händelse blir konkreta
- ☉ Var beredd att avlasta den utsatta eleven eventuell skuld och skam
- ☉ Visa att skolan tar ansvaret för att åtgärda situationen
- ☉ Beskriv den process som följer på samtalen och som bland annat innebär att elevens vårdnadshavare kontaktas
- ☉ Var lyhörd för den utsattes vilja och förslag på åtgärder